

Stilistiske figurer og troper

alliteration	to eller flere ord begynder med samme bogstav ("forlydsrim") <i>μεγίστην μετέχει μοῖραν</i> [Demokr 263 D.-K.]; <i>o Tite, tute, Tati, tibi tanta, tyranne, tulisti</i> "Titus Tattius, det er store trængsler du har påført dig, tyran" [Ennius]
anadiplose, epanastrofe	gentagelse av en sætnings sidste ord først i næste sætning <i>ἡ δύναμις τῆς ἐπωδῆς ἔθελεξε καὶ ἔπεισε καὶ μετέστησεν αὐτὴν γοητεία. γοητείας δὲ καὶ μαγείας δισσαὶ τέχναι εὐρηγνται</i> "tryllesangens kraft mildner, overtaler og forandrer jegets opfattelse med sin trolddom. Trolddom og magi kan udarte sig på to forskellige måder" [Gorg. Hel. 10]; <i>senatus haec intellegit, consul videt; hic tamen vivit. Vivit? Immo vero etiam in senatum venit</i> "senatet forstår det, konsulen ser det, imidlertid lever han. Lever? Ja, han kommer endda i senatet" [Cic. Cat. 1.2]; <i>Christendommen er Aand, Aand er Inderlighed, Inderlighed er Subjektivitet, Subjektivitet i sit Væsentlige Lidenskab...</i> [Kierkegaard, Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift 20]
anapor(a)	gentagelse av samme ord i begyndelsen av flere led <i>πῆ δὴ χρήματα πολλὰ φέρω τάδε; πῆ δὲ καὶ αὐτὸς πλάγξομαι;</i> "hvor skal jeg gøre av disse ting, hvor skal jeg selv begive mig hen?" [Od. 13.203-4]; <i>nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, quod non ego non modo audiam, sed etiam videam planeque sentiam</i> "inter foretager du dig, intet sætter du i værk, intet pønser du på, som jeg ikke, ikke blot hører, men endda ser og ganske enkelt sanser" [Cic. Cat. 1.8]; <i>Sødt i Lyst og sødt i Nød, Sødt i Liv og sødt i Død, Sødt i Eftermælet!</i> [Grundtvig, Modersmaalet]
anakolut(i)	brud på syntaksen (typisk efter et indskud) <i>τούτων γὰρ ἕκαστος ... οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους ... τούτους πείθουσι ...</i> "enhver av dem kan gå ind til enhver by ... og overtale disse unge" [Plt. Ap. 19 ^e -20 ^a]; <i>ceterae philosophorum disciplinae ... eas non modo nihil adiuvarē arbitror ...</i> "de andre filosofers skoler ... dem tror jeg ikke blot ikke gavner spor ..." [Cic. Fin. 3.11]
antanaklase	gentagelse av samme ord, men i en ny mening <i>Cur eam rem tam studiose curas, quae tibi multas dabit curas?</i> "hvorfor lægger du så megen flid i det, der vil skaffe dig så mange bekymringer?" [Rhet.Her. 4.21]; <i>A: Hey! Hey! hvad Pokker bestiller I? H: Jeg har ikke i Sinde at bestille noget; men for at undgaae Bestilling, vil jeg hænge mig</i> [Holberg, Den politiske Kandstøber]
antitese	kontrastering av to led med modsatrettet indhold <i>ἴση γὰρ ἀμαρτία καὶ ἀμαθία μέμφοσθαί τε τὰ ἐπαινετὰ καὶ ἐπαινεῖν τὰ μωμητὰ</i> "det er jo lige forfjelt og forkert at kritisere det rosværdige og at rose det kritisable" [Gorg. Hel. 2]; <i>Caesar beneficiis ac munificentia magnus habebatur, integritate vitae Cato</i> "Cæsar regnes for stor i kraft av sine velgerninger og sin gavmildhed, Cato i kraft av sin rene livsførelse" [Sall. Cat. 54.2]
apori	eksplicit (evt. forstillet) rådvildhed <i>ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ</i> "jeg ved ikke, hvad jeg skal nævne først" [Dem. Steph. 129].
aposiopese	udeladelse av et led i affekt <i>εἴ περ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι</i> "Hvis den olympiske lynslynger virkelig vil jage os ud av vor bolig ...!" [Il. 1.581]; <i>quos ego – sed motos praestat componere fluctus</i> "dem skal jeg – men først må jeg stilne de voldsomme bølger" [Verg. Aen. 1.135]
assonans	gentagelse av lyd i nærtstående ord <i>o fortunatam natam me consule Romam!</i> "hvor lykkeligt et Rom det er, der er født i mit konsulat" [Cic.]
asyndeton, asyndese	to eller flere sætninger eller led knyttes sammen uden konjunktion eller partikel <i>οἶκωχ', ὄλωλα, διαπεπόρθημα</i> "jeg er død, jeg er fortabt, jeg er knust" [Soph. Ai. 896]; <i>... ut Catilinae profecione omnia patefacta, inlustrata, oppressa, vindicata esse videatis</i> [Cic. Cat. 1.32]
brakylogi	sammentrængt sætning <i>non Cinnae, non Sullae longa dominatio</i> "Cinnas og Sullas tyranni var ikke langt" [Tac. Ann. 1.1]

epifor(a), antistrofe	<p>gentagelse av ord i slutningen av en sætning φῆμη γ' ὕμῖν ὄρνις ἐστί, παρμόν τ' ὄρνιθα καλεῖτε, ζύμβολον ὄρνιν, φωνὴν ὄρνιν, θεράποντ' ὄρνιν, ὄνον ὄρνιν “for jer er stemmen en fugl, I kalder nyset en fugl, tegnet en fugl, ordet en fugl, tjeneren en fugl, æslet en fugl” [Ar. Av. 720-1]; <i>Doletis tris exercitus populi Romani interfectos: interfecit Antonius. Desideratis clarissimos civis: eos quoque vobis eripuit Antonius. auctoritas huius ordinis adflicta est: adflixit Antonius</i> “det smerter jer, at tre av romerfolkets hære er dræbt: de blev dræbt av Antonius; I ønsker fremragende mænd; de blev ryddet av vejen av Antonius; vor stands myndighed er knust; den blev knust av Antonius” [Cic. Phil. 2.55]; <i>Til I see, vor værste Fjende har vi hos os selv herinde, ført af kullet Avind an: Her i Madstræb, hist i Magtstræb, her i ladt og lystsyt Pragtstræb, her i raadvild Uforstand</i> [Richardt]</p>
eufemisme	<p>uheldssvangre udsagn formuleres i positive vendinger ... καὶ ἐς Αἰθίοπας Μέμνονος οὐκ ἀπονοστήσαντος “da Memnon ikke vendte hjem (= døde), kom det selv til aithiooperne” [Pind. Nem. 6.49-50]; <i>qui nunc it per iter tenebricosum illuc, unde negant redire quemquam</i> [Catul 3.11-12]</p>
hendiadys (-dyoin), hendiatrix	<p>to (eller tre) forbundne ord udtrykker én mening τῆς πόλεως δ' οὕτως ἀλούσης αἰσχυρῶς καὶ κακῶς οἱ μὲν ἄρχουσι καὶ τυραννοῦσι ... “da byen således er blevet indtaget på skændig og slet vis, regerer og tyranniserer de den [Dem. Phil. 3.62]; <i>perfecti oratoris moderatione et sapientia</i> “den fuldkomne talers mådehold og kløgt” [Cic. De or. 1.34];</p>
enallage adjectivi (hypallage)	<p>et adjektiv lægger sig grammatisk til et andet ord end det, det semantisk hører sammen med σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν ζύναμιον ἔχεις ταραξας “det er også dig, der har sat i gang i denne beslægtede strid mellem mænd (= denne strid mellem beslægtede mænd)” [Soph. Ant. 793-4]; <i>ibant obscuri sola sub nocte</i> “de gik mørke i den ensomme nat (= de gik ensomme i den mørke nat)” [Verg. Aen. 6.268]</p>
hyperbaton	<p>adskillelse av ord, der hører sammen ... ὡς ὕφ' ἐνός τοιαῦτα πέπονθεν ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου “at det er én mand, der har påført Grækenland sådanne lidelser” [Dem. Steph. 158]; <i>speluncam Dido dux et Troianus eandem devenient</i> “Dido og den trojanske general søgte tilflugt i den samme grotte” [Verg. Aen. 4.124 + 165]; <i>Jeg takke dig vil og tjene</i> [Den Danske Salmebog, nr. 64]</p>
hyperbel	<p>overdrivelse ἡχῆ δ' ἀμφοτέρων ἴκετ' αἰθέρα καὶ Διὸς αὐγὰς “og begges skrig nåede æteren og Zeus' stråler” [Il. 13.837]; <i>da mi basia mille, deinde centum, dein mille altera, dein secunda centum, deinde usque altera mille, deinde centum</i> “giv mig 1000 kys, så 100, så andre 1000, så yderligere 100, så endnu 1000, så 100” [Catul 5.7-9]</p>
hysteron proteron	<p>to ord bliver sat i rækkefølge, der strider med tids- eller årsagsforholdet εἴματά τ' ἀμφιέσσα θυώδεα καὶ λούσσα “klædte i duftende tøj og vaskede” [Od. 5.264]; <i>Hannibal in Africam redire atque Italia decedere coactus est</i> “Hannibal blev tvunget til at vende tilbage til Afrika og forlade Italien” [Cic. Cat. 4.21]</p>
ironi	<p>forstillelse ὕμεις δέ, ἔφη, ἴστε δῆπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἵεναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι “I ved vel, hvor solen står op, og at man skal gå mod vest, når man vil til Grækenland” [Xen. An. 5.7.6]; <i>hic ita vivebat iste bonus imperator hibernis mensibus ut eum non facile non modo extra tectum, sed ne extra lectum quidem quisquam viderit</i> “her levede denne gode general i vintermånederne sådan, at det ikke var let at se ham forlade, ja, ikke kun huset, men også sengen” [Cic. Verr. 2.5.26]</p>
isokolon	<p>sideordnede led har samme antal stavelser (eller moræ) τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περιβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν “hans liv har han gjort slidsomt og risikovilligt og hendes natur vidt beundret og ombejlet” [Isokr. Hel. 17]; <i>veni vidi vici</i> “jeg kom, jeg så, jeg sejrede” [Cæsar, i: Suet. Iul. 37.2]</p>
katakræsis	<p>voldsom metafor Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis “Cynthia var der første, der tog mig stakkel med sine øjne” [Prop. 1.1.1]</p>

kiasme	ringkomposition eller ABBA-struktur (som et χεῖ) οὐ πᾶν μὲν ἔργον, πᾶν δ' ἔπος λέγοντάς τε καὶ πράττοντας “de siger og gør ikke enhver gerning og ethvert ord” [Plt. <i>Resp.</i> 494 ^c]; <i>et pacis ornamenta et subsidia belli requiretis</i> “I vil forlange fredens pryde og beskyttelsen i krigen” [Cic. <i>Leg.Man.</i> 6.11]; <i>Dig lider Thorer Klake, Hakon mig</i> [Oehlschläger, <i>Hakon Jarl</i>]
klmaks, gradatio	sammenstilling av stigende led οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ, οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ, οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους “det var ikke noget, jeg sagde, uden at fremsætte forslag, ikke noget, jeg fremlagde, uden at være gesandt, og jeg var ikke gesandt uden at overbevise thebanerne” [Dem. <i>Steph.</i> 179]; <i>nonne hunc in vincla duci, non ad mortem rapi, non summo supplicio mactari imperabis?</i> “vil du ikke befale, at han føres i lænker, at han læbes bort til døden, at han ofres med den højeste straf” [Cic. <i>Cat.</i> 1.27]
litotes	underdrivelse eller positiv udtrykt med negeret negativ ... τρέπουσί τε μέρος τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους “de fordrev en del av hæren og dræbte ikke få” [Thuk. 3.103]; <i>o fons Bandusiae, splendidior vitro, dulci digne mero non sine floribus</i> “Bandusias kilde, klarere end glas, værdig til sød vin ikke uden blomster” [Hor. <i>C.</i> 3.13.2]
metafor	et ord står overført i stedet for at andet οἴκοι μὲν λέοντες, ἐν μάχῳ δ' ἀλώπεκες “hjemme løver, i kamp ræve” [Ar. <i>Pax</i> 1189]; <i>antiquus amor cancer est</i> “gammel kærlighed er en kræft” [Petr. <i>Sat.</i> 42]
metonymi	et ord erstatter et andet, som det står i en eller anden forbindelse med Δημήτηρ / <i>Ceres</i> = “korn”. Se også <i>perifrasede</i> og <i>synekdoke</i> (særlige former for metonymi).
onomatopøi	ordenes lyd efterligner virkeligheden <i>βρεκεκεκεξέξ κοῦξ κοῦξ</i> [Ar. <i>Ran.</i> 209]; <i>at tuba terribili sonitu taratantara dixit</i> “men hornet gav med en skrækindjagende lyd sit da-da-dam” [Ennius]
oksymoron, paradoks	sammenstilling av to modstridende begreber τὸν ζῶντα καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω “jeg siger, at den levende dræber de døde” [Aisch. <i>Ch.</i> 886]; <i>summa jus summa injuria</i> “den højeste ret er den højeste uret” [Cic. <i>Off.</i> 1.33]
paralipse, praeteritio	eksplicit ikke-omtale ὄν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος εἶσσω “den krigsdåd, vi hver især har erhvervet os, eller hvordan vi selv eller vore fædre har forsvaret os imod en barbarisk eller græsk fjendes angreb, det vil jeg lade ligge, da jeg ikke ønsker at tale længe over for tilhørere, der udmærket ved det” [Thuk. 2.36.4]
paraprosdokian	overraskende slutning <i>ipsum Caesarem nihil sane de te questum nisi dictum, quod diceret te dixisse laudandum adulescentem, ornandum, tollendum</i> “Octavian selv har ikke klaget over andet ved dig end, at du har sagt, at han er en ung mand, der bør roses, hædres og skaffes av vejen” [Cic. <i>Fam.</i> 11.20.1]
paronomasi	ordspil med ord, der er beslægtede eller ligner hinanden τὸ μὲν σῶμα ἐστὶν ἡμῖν σῆμα “vores legeme er en grav” [Plt. <i>Gorg.</i> 493 ^a]; <i>heic est sepulcrum huius pulcrum pulcrae feminae</i> “dette er den ikke så smukke grav over en smuk pige” [indskrift, 2. årh. f.Kr.]
perifrasede, antonomasi	et begreb bliver udtrykt gennem en mere omstændelig omskrivning βίη Ἡρακλείη “Herakles’ styrke” = “Herakles” [Il. <i>passim</i>]; <i>qui profundum Danuvium bibunt</i> “de der drikker den dybe Donau” = “dakerne” [Hor. <i>C.</i> 4.15.21]
pleonasme	samme begreb bliver til overflod udtrykt flere gange ... ὡς Νάξος εἴη νῆσος <i>μεγάθει</i> μὲν οὐ <i>μεγάλη</i> ... “at Naxos i størrelse ikke er en stor ø” [Hdt. 5.31.1]
polyptoton	gentagelse av samme ord i forskellige kasus (evt. andre bøjningsformer) <i>πόνος πόνω πόνον</i> φέρει “plage følger plage til plage” [Soph. <i>Ai.</i> 866]; <i>sed ut tum ad senem senex de senectute, sic hoc libro ad amicum amicissimus scripsi de amicitia</i> “men som jeg dengang talte som en gammel mand til en gammel mand om alderdommen, så har jeg i denne bog skrevet som en ven til en ven om venskabet” [Cic. <i>Amic.</i> 5]

polysyndeton	<p>overhyppighed av sideordnende konjunktioner Ὀλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θράκης ἐὼ “Olynthos og Methone og Apollonia og de to og tredive byer i Thrakien lader jeg ligge” [Dem. <i>Phil.</i> 3.26]; <i>horae quidem cedunt et dies et menses et anni, nec praeteritum tempus umquam revertitur, nec quid sequatur sciri potest</i> “timerne går og dagene og månederne og årene, og den tid, der er gået, kommer aldrig igen, og hvad der følger, kan man ikke vide” [Cic. <i>Sen.</i> 69]</p>
prolepse	<p>et adjektiv eller substantiv foregriber verbets handling εὐφημον, ᾧ τάλαινα, κοιμησον στόμα “skrækkelige kvinde, hvil din andægtige stemme”; <i>incute uim uentis submersasque obrue puppis</i> “slå kraft i vindene og knus de <u>sunkne</u> skibe” [Verg. <i>Aen.</i> 1.69]</p>
prosopopøi	<p>en ting eller et begreb optræder som handlende person <i>nunc te patria, quae communis est parens omnium nostrum, odit ac metuit et iam diu nihil te iudicat nisi de parricidio suo cogitare</i> “fædrelandet, der er vores alles fælles moder, hader og frygter dig og har i lang tid ikke troet, at du tænkte på andet end at begå modermord på hende” [Cic. <i>Cat.</i> 1.17]</p>
symploke, kyklos	<p>gentagelse av første og sidste ord i flere efterfølgende sætninger eller led ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς, ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς “det er dig selv, du indkalder ham imod, det er lovene, du indkalder ham imod, det er demokratiet, du indkalder ham imod” [Aisch. <i>Ktes.</i> 202]; <i>hoc nauarchi reliqui dicunt, hoc Netinorum foederata civitas publice dicit, hoc Amestratini, hoc Herbitenses, hoc Hennenses, Agyrinenses, Tyndaritani publice dicunt</i> “det siger de overlevende admiraler, det siger netinernes allierede stat offentligt, det siger befolkningerne i Amestratos, Herbita, Agyrion og Tyndaris offentligt” [Cic. <i>Verr.</i> 2.5.133]</p>
synkysis	<p>sammenflettet ordstilling <i>aurea purpuream subnectit fibula vestem</i> “et gyldent spænde binder den purpurfarvede klædning” [Verg. <i>Aen.</i> 4.139]</p>
synekdoke	<p>et generelt begreb erstatter et specielt, en del helheden eller omvendt F.eks. σιδήρος / <i>ferrum</i> = “sværd”, στέγη / <i>tectum</i> = “hus”, Πλάτων / <i>Plato</i> = “Platons værker”</p>
synesis, constructio ad sensum	<p>meningen bryder grammatikken ἔστι δὲ φύλον ἐν ἀνθρώποισι ματαιότατον, ἃ οἷσις αἰσχύνων ἐπιχώρια παπταίνει τὰ πόρσω “der er blandt menneskene en ørkesløs slægt, der lader hånt om det hjemlige og skuer mod det fjerne” [Pind. <i>P.</i> 3.21]; <i>nihil hic nisi carmina desunt</i> “her mangler intet andet end sange” [Verg. <i>Ecl.</i> 8.67]</p>
trikolon	<p>treleddet størrelse, ofte sådan at det sidste led er længst (<i>tricolon crescens / auctum</i>) εἰ μὲν γὰρ πάντες περὶ πάντων εἶχον τῶν <τε> παροιομένων μνήμην τῶν τε παρόντων ἔννοιαν τῶν τε μελλόντων πρόνοιαν, οὐκ ἂν ὁμοίως ὁμοιος ἦν ὁ λόγος “havde alle haft en erindring om alt fortidigt, en <viden> om alt nutidigt og en forudviden om alt fremtidigt, ville talen, alt andet lige, ikke være ligedan” [Gorg. <i>Hel.</i> 11]; <i>coepere urbis atque nationes subigere, lubidinem dominandi causam belli habere, maxumam gloriam in maxumo imperio putare</i> “de begyndte at underkaste sig byer og nationer, at gøre herskelyst til krigsårsag, at lægge den største ære i det største herredømme” [Sall. <i>Cat.</i> 2.2]</p>
zeugma	<p>sammenstilling av led, der normalt ikke vil stå sammen (f.eks. under et verbum, der passer bedre til det ene end til det andet) ἔδουσι τε πίονα μῆλα οἴνον τ’ ἔξαιτον μελιθεῖα”de spiser fedt kvæg og udsøgt honningsød vin” [II. 12-319-320]; <i>bella viri pacemque gerent quis bella gerenda</i> “krig og fred fører de mænd, der må føre krig” [Verg. <i>Aen.</i> 7.444]</p>